

सम्पादकीय



वैकल्पिक उपाय आवश्यक

लामो समयदेखि वर्षा नहुँदा गर्मी बढेर जनजीवन कष्टकर बन्दै गएको छ। वर्षा नहुँदा किसानहरु चिन्तित भएका छन्। धानको बेर्ना समेत सुकेका छन्। खेतीका लागि तयार पारिएको खेतसमेत वर्षा नहुँदा रित्तै छन्। पानीको समस्याले अहिले किसानहरु त्राहिमाम छन्। सिंचाईको उचित व्यवस्था र सरकारको दिर्घकालिन सोचको अभावमा किसानहरु मारमा परेका छन्। सोही सन्दर्भमा इन्द्र देवतालाई खुशी पार्न जट-जटिन धार्मिक सांस्कृतिक कार्यक्रम तथा पुजापाठ शुरु गरिएको छ। सप्तरीको कञ्चनरुप नगरपालिका १ वरिवास्थित पञ्जियार टोलमा शुक्रवार मध्यराती स्थानिय महिलाहरुको अगुवाईमा पानी माग्दै इन्द्र देउतालाई खुशी पार्न जट-जटिन धार्मिक सांस्कृतिक कार्यक्रम र पुजापाठ गरियो।

मध्यरातमा जट-जटिन सांस्कृतिक कार्यक्रम तथा पुजापाठ गरेमा इन्द्र देउता खुशी भई पानी पारिदिने जनविश्वास रहेको छ। अत्याधिक गर्मी बढेसंगै खेतीवाली, बोट विरुवा, पानीका मुहान र खेत सुक्न थालेका कारण पानीको माग गर्दै स्थानिय महिलाले सामूहिक रुपमा वैदिक विधिपूर्वक यस्तो पुजापाठ गरिएको हो। महिलाहरुले जट-जटिन नृत्य गीतका साथै इन्द्र देउताको वैदिक मन्त्र पाठ तथा अन्य पुजा विधि गरेका थिए।

असार वित्त लागेपनि वर्षा नहुँदा सप्तरीका किसानहरु रोपाई गर्न पाएका छैनन्। वर्षा नहुँदा जिल्लामा हाल सम्म १६ प्रतिशत जग्गामा मात्र धान रोपाई हुन सकेको छ। तसर्थ हरेक वर्ष खेतीको समयमा आउने यस्तो विपदले किसानका साथै आमनागरिक समेत पिरोलिन्छन्। यसका लागि तीनै तहका सरकारले खेतीका लागि सिचाईको वैकल्पिक उपाय निकाल्न गम्भिर हुनु आवश्यक छ।

किन घट्यो पूर्वमा धान रोपाई ?

प्रगति ढकाल

काठमाडौं, ३० असार (रासस)। नेपालको पूर्वी क्षेत्रमा धान रोपाई गत वर्षको तुलनामा यस वर्ष उल्लेख्य रूपमा घटेको छ। कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयअन्तर्गत कृषि विभागका अनुसार यही असार २९ गतेसम्म गत वर्षको तुलनामा यस वर्ष कोशी प्रदेशमा २० दशमलव ४ प्रतिशत विन्दु र मधेस प्रदेशमा २७ दशमलव ७ प्रतिशत विन्दु कम रोपाई भएको छ।

विभागका अनुसार मुलुकभर धान रोपाई हुने क्षेत्रफल १३ लाख ८३ हजार ७३२ रहेकामा हालसम्म ५९ प्रतिशत अर्थात् आठ लाख १६ हजार ४०५ दशमलव सात हेक्टरमा रोपाई सम्पन्न भएको छ। गतवर्ष भने सोही अवधिमा ६७ दशमलव ६ प्रतिशत रोपाई सम्पन्न भएको थियो। गत वर्षको तुलनामा यस वर्ष आठ दशमलव छ प्रतिशत विन्दुले रोपाई कम भएको देखिन्छ।

कृषि विभागका महानिदेशक प्रकाशकुमार सञ्जेलले नेपालको पूर्वी क्षेत्रमा धान रोपाईका लागि सुखद मनसुन नहुँदा रोपाई कम भएको बताउनुभयो। “यसवर्ष कतै मनसुन प्रतिकूल त कतै अनुकूल बन्दा धान रोपाईको अवस्थामा पनि गत वर्षको तुलनामा कुनै प्रदेशमा कम त कुनै प्रदेशमा बढी रहेको देखिएको छ”, उहाँले भन्नुभयो, “पूर्वी तराईमा मनसुन छिटो सुरु भए पनि वर्षा कम भयो, आकाश पानी कुरेर बस्नुपर्ने किसानका बाध्यताका कारण रोपाई कम भएको हो।”

विभागका अनुसार असार २९ गतेसम्म सबैभन्दा बढी रोपाई सुदूरपश्चिम प्रदेशमा र सबैभन्दा कम रोपाई मधेस प्रदेशमा भएको देखिएको छ। “सामान्यतया सुदूरपश्चिम प्रदेशमा सबैभन्दा छिटो रोपाई सुरु हुने र मधेसमा ढिला रोपाई सुरु हुने गर्छ, यस वर्ष

पनि मधेसमा कम र सुदूरपश्चिममा बढी रोपाई भएकोछ”, महानिदेशक सञ्जेलले भन्नुभयो।

कुन प्रदेशमा कति रोपाई ?

कोशी प्रदेशमा दुई लाख ७६ हजार ३८६ दशमलव ७३ हजार हेक्टरमध्ये हालसम्म ४१ दशमलव ३२ प्रतिशत अर्थात् एक लाख १४ हजार २२१ दशमलव ४ हेक्टरमा रोपाई भएको छ। प्रदेशमा गतवर्ष सोही अवधिमा ६१ दशमलव ७ प्रतिशत रोपाई भएको थियो।

विभागका अनुसार मधेस प्रदेशमा तीन लाख ७२ हजार ६४५ हेक्टरमध्ये हालसम्म ३३ दशमलव ८ प्रतिशत अर्थात् एक लाख २५ हजार ८८८ दशमलव ६ हेक्टरमा रोपाई भएको छ। गतवर्ष सोही समयमा प्रदेशमा ६१ दशमलव ५ प्रतिशत रोपाई भइसकेको थियो।

बागमती प्रदेशमा एक लाख २० हजार ५४५ हेक्टरमध्ये हालसम्म ९१ हजार ९८३ दशमलव नौ हेक्टर क्षेत्रमा रोपाई सकिएको छ। जुन ७६ दशमलव ३१ प्रतिशत हो। प्रदेशमा गत वर्ष सोही अवधिमा ७० दशमलव छ प्रतिशत रोपाई भएको विभागको भनाइ छ।

गण्डकी प्रदेशमा ९४ हजार १८२ हेक्टरमध्ये हालसम्म ६६ दशमलव ९९ प्रतिशत अर्थात् ६३ हजार ९१ हेक्टर क्षेत्रमा रोपाई भइसकेको छ। प्रदेशमा गत वर्षको सोही अवधिमा ६७ दशमलव ४ प्रतिशत रोपाई भएको थियो।

लुम्बिनी प्रदेशमा हालसम्म ७३ दशमलव ७ प्रतिशत रोपाई सम्पन्न भएको छ। प्रदेशमा तीन लाख दुई हजार ९३९ हेक्टरमध्ये हालसम्म दुई लाख २३ हजार २१२ हेक्टरमा रोपाई भएको हो। प्रदेशमा गतवर्षको यही समयसम्म ६६ दशमलव ७ प्रतिशत रोपाई भएको थियो।

कर्णाली प्रदेशमा ४० हजार ८८४ हेक्टरमध्ये हालसम्म ८३ दशमलव २३ प्रतिशत अर्थात् ३४ हजार २५ दशमलव ९ हेक्टरमा रोपाई सम्पन्न भएको हो। प्रदेशमा गतवर्ष यो समयसम्म ८६ दशमलव २ प्रतिशत रोपाई भएको थियो।

विभागका अनुसार सुदूरपश्चिम प्रदेशमा असार २९ गतेसम्म ९३ दशमलव एक प्रतिशत रोपाई पूरा भएको छ। प्रदेशमा एक लाख ७६ हजार १५१ हेक्टरमध्ये हालसम्म एक लाख ६३ हजार ९९३ हेक्टरमा रोपाई सम्पन्न भएको हो। प्रदेशमा गतवर्ष यही अवधिसम्म ८६ प्रतिशत रोपाई भएको थियो।

कृषि तथा पशुपक्षी मन्त्रालयका अनुसार भन्डै ५० प्रतिशत धान रोपाई मनसुनी वर्षाकै भरमा सम्पन्न हुने गरेका छन्।

पूर्वमा औसतभन्दा कम वर्षा

जल तथा मौसम विज्ञान विभागअन्तर्गत हावापानी विज्ञान महाशाखा (हावापानी विश्लेषण शाखा)का अनुसार मनसुन अवधिमा मुलुकभर १४ सय मिलिमिटर सरदर वर्षा हुने गरेकोमा हालसम्म करिब चार सय मिलिमिटर अर्थात् मनसुन अवधिमा हुने वर्षाको २७ प्रतिशत वर्षा भएको छ।

विभागको जनकपुर, सिमरा, विराटनगरलगायत वर्षा मापन केन्द्रको तथ्याङ्क हेर्दा यी मापन केन्द्रहरूमा औसतभन्दा कम वर्षा भएको छ। “जनकपुरमा यस मनसुन सुरु भएयता ११ प्रतिशत र अर्थात् १०० मिलिमिटर वर्ष भएको छ। जनकपुरमा मनसुन अवधिमा औसत ११ सय मिलिमिटर वर्षा हुनुपर्ने तथ्याङ्क छ”, विभागले भनेका छन्, “यसैगरी विराटनगरमा १५ प्रतिशत अर्थात् एक सय ५० मिलिमिटर वर्षा भएको छ। मनसुन अवधिभर यस क्षेत्र १४

सय मिलिमिटर वर्षा हुने गर्छ। यी क्षेत्रमा औसतभन्दा कम वर्षा भएको छ।”

पोखरामा अहिलेसम्म २२ प्रतिशत अर्थात् छ सय मिलिमिटर वर्षा भयो। मनसुन अवधिभर यस क्षेत्रमा तीन हजार मिलिमिटर वर्षा हुने गरेको छ। धनगढीमा ३५ प्रतिशत वर्षा भएको देखिन्छ। धनगढी, सुर्खेत, भैरहवा, लुम्ले, जुम्ला, दाङ, काठमाडौंमा औसत वर्षा भइसकेको छ।

पूर्वतिर वर्षाको गतिविधि बढ्दैछ: मौसमविद्
विभागअन्तर्गत मौसम पूर्वानुमान महाशाखाका मौसमविद् डेविड ढकालले न्यून चापीय रेखा सरदर स्थान आसपासमा रहेका कारण पूर्वमा कम वर्षा भएको बताउनुभयो। “यसवर्ष पूर्वी क्षेत्रमा गत वर्षको तुलनामा कम वर्षा भएको छ। सरदरभन्दा कम वर्षा भएका कारण पनि रोपाई कम भएको हो”, उहाँले भन्नुभयो, “तर अब पूर्वतिर वर्षा गतिविधि बढ्दैछ।”

जलवायु तथा विपद् व्यवस्थापनविद् डा धर्मराज उप्रेतीले जलवायु परिवर्तनका कारण कहिले कम वर्षा, कहिले भारी र कहिले अति भारी वर्षा हुने तथा मनसुन छिटो सुरु भए पनि सक्रिय हुनसक्ने जस्ता परिवर्तन देखिँदै गएको बताउनुभयो। “अहिले पूर्वी क्षेत्रमा कम वर्षा हुँदा धान रोपाईमा असर परेको छ, अब सिँचाई सुविधा पुर्‍याउनुपर्ने तथा जलवायुमैत्री कृषि प्रणाली अपनाउनुपर्ने आवश्यकता छ”, उहाँले भन्नुभयो।

यस वर्ष नेपालमा मनसुन सरदरभन्दा १५ दिनअघि जेठ १५ गते पूर्वी नेपालबाट प्रवेश गरी असार ६ गते देशभर फैलिएको थियो। सामान्यतया जुनदेखि सेप्टेम्बरसम्मको चार महिनालाई मनसुन ऋतु भनिन्छ।

स्वास्थ्य बिमा क्षेत्रमा पुनःविचार गरिनेछ : प्रधानमन्त्री

काठमाडौं, ३० असार (रासस)। प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले स्वास्थ्य बिमा क्षेत्रमा पुनःविचार गरिने बताउनुभएको छ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षण अस्पतालको ४३औं वार्षिकोत्सवका अवसरमा सोमवार आयोजित समारोहमा प्रधानमन्त्री ओलीले स्वास्थ्य बिमाका नाममा कतिपय अवस्थामा दुरुपयोग हुने गरेको पाइएको बताउँदै उहाँले औचित्य पुष्टि हुने गरी स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रममा पुनरावलोकन गरिने जनाउनुभएको हो।

उहाँले निरोगी नेपाल अभियान र विरामीलाई सही उपचार गराउने काममा थप सफलता हासिल गर्न त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षण अस्पताललाई आग्रह पनि गर्नुभयो।

नेपाली जनताको सेवा गर्ने

मामिलामा सर्वोत्कृष्टता हासिल गरेको यस अस्पतालले दक्ष जनशक्ति उत्पादन, स्वास्थ्य उपचार र स्वास्थ्य सेवाका क्षेत्रमा अस्पतालले अभूत सफलता हासिल गर्दै जानुपर्नेमा जोड दिनुभयो।

“मानिसहरू विरामी भएपछि चिकित्सक, नर्स र अस्पतालप्रति विश्वास र आशा गर्छन्। अस्पताल पुगेपछि विरामीले बाँच्नु भन्ने आशा राखेको हुन्छ। त्यो विश्वासलाई पूरा गर्नु तपाईंहरूको दायित्व हो”, प्रधानमन्त्री ओलीले भन्नुभयो, “नर्सहरूको हातमा जादु हुन्छ। विरामीलाई उपचार गर्न औषधिले मात्र होइन, नर्सको मृदुभाषीपन र राम्रो व्यवहारले पनि विरामीलाई निको पार्छन्। ठीक औषधि, ठीक मात्रामा र ठीक समयमा औषधि खान चिकित्सकले गर्ने सिफारिसका

आधारमा औषधिलाई खुवाउने र स्याहार सुसार गर्ने काम नर्सहरूको हो।”

कार्यक्रममा प्रधानमन्त्री ओलीले अस्पतालको विस्तार सेवा भवन निर्माणमा सहयोग गर्ने भाटभटेनी सुपर मार्केटका

जसपा नेपालद्वारा सदन बहिष्कार

दैनिक समाचारदाता

राजविराज, ३० असार। जनता समाजवादी नेपाल (जसपा)ले वजेटमा आर्थिक अपराध गरेको भन्दै अर्थमन्त्री सुनिल यादवको राजीनामा मागेको छ। सो पार्टीले मन्त्री यादवको राजीनामा माग गर्दै सोमवार सदन समेत बहिष्कार गरेको छ।

सोमवार बिहान जसपाले बैठक सुरु हुने वित्तिकै अर्थमन्त्री यादवको राजीनामाको माग गर्दै बैठक

प्रबन्ध निदेशक मीनवहादुर गुरुङलाई सम्मान प्रदान गर्नुभएको थियो। अस्पतालको वार्षिकोत्सवका अवसरमा सोमवारै सो नयाँ सेवा भवनको प्रधानमन्त्री ओलीबाट उद्घाटन भएको थियो।

बहिष्कार गरेको हो। पूर्वमन्त्री यादवले अर्थमन्त्री यादवबाट २९४ वटा पेज नै रेडबुकमा नराखेर सदन छलेको आरोप लगाए। उनले भने, ‘सदनमा उपलब्ध गराइएको २९४ पेजको रेडबुकमा ८ हजार योजना राखिएको छैन, अर्थ मन्त्रालयको इन्ट्रीमा भने ७५५ वटा राखिएको छ। जुन आर्थिक अपराध हो।’

मूलतः यही गडबडी

बाँकी तीन पृष्ठमा

डा. ललन प्रसाद राुनियार

Dr. Lalan Prasad Rauniyar

MBBS (BPKIHS) Dharan, MD Paediatrics (BPKIHS) Dharan, NMC Reg. No. : 13338

कन्सलटेन्ट बाल रोग विशेषज्ञ

डा. सरोज कुमार साह

Dr. Saroj Kumar Sah

MBBS, MS Orthopaedics (BPKIHS) Dharan Fellowship in Hand Surgery (CMC Vellore) NMC Reg. No. : 13288

हाड जोर्नी, नशा तथा बाथ रोग विशेषज्ञ

डा. जयन्ती यादव

Dr. Jayanti Yadav

M.B.B.S. MD (Obstetrician and Gynaecologist)

हाल कार्यरत गजेन्द्र नारायण सिंह अस्पताल राजविराज NMC Reg No. : 15312

बरिष्ठ स्त्री तथा प्रसुती रोग विशेषज्ञ

सम्पर्क : कृताञ्जली स्वास्थ्य क्लिनिक, राजविराज

Mo. No : 9842830252, 9804605569

प्रदेश भाषा र लोपोन्मुख भाषा वक्ताका पीडा

गणेश राई
काठमाडौँ, ३० असार (रासस) ।
भाषा आयोगले सात प्रदेशमा १२ वटा भाषा प्रादेशिक सरकारी कामकाजको भाषा हुनसक्ने भन्दै सिफारिस गरेको आधा दशकभन्दा बढी भएको छ । सिफारिसनुसार बागमती प्रदेशले 'प्रदेश भाषा ऐन, २०८१' जारी गर्दै तामाङ र नेपाल भाषा सरकारी कामकाजको भाषा घोषणासहित कार्यान्वयनका क्रममा रहेको छ । गण्डकी प्रदेशसभाले यही २०८२ असार २४ गते 'प्रदेश सरकारी कामकाजको भाषा विधेयक' पारित गर्दै मगर र गुरुङ भाषालाई प्रादेशिक सरकारी कामकाज घोषणा गरेको छ । आयोगबाट सातवटै प्रदेशमा कुल १२ वटा भाषा सरकारी कामकाजको भाषाका रूपमा सिफारिस गरिएकामा दुई प्रदेशमा दुई-दुईवटा भाषाहरू प्रदेश सरकारी कामकाजको भाषाका रूपमा मान्यता प्राप्त भई नेपालको भाषिक इतिहासमा सफलतम अभ्यास सुरु हुन पुगेको छ ।
साथै, अन्य पाँच प्रदेशमध्ये कोशी प्रदेश र मधेश प्रदेशमा भाषा विधेयक तयार भई पारित हुने प्रक्रियामा छन् भने लुम्बिनी प्रदेश, कर्णाली प्रदेश र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा पनि प्रदेश सरकारी कामकाजको भाषासम्बन्धी कानुनी तर्जुमाको प्रक्रिया अघि बढेको देखिन्छ । भाषिक सङ्घीयताको दृष्टिले नेपालका प्रदेशहरूमा सम्बन्धित प्रदेशमा बहुसङ्ख्यक जनताले बोल्ने एकभन्दा बढी भाषा सरकारी कामकाजको प्रयोगमा आउनु अत्यन्त सुखद पक्ष हो ।
तथ्याङ्कअनुसार मुलुकमा १४२ जातजाति र १२४ भाषा छन् । बहुसङ्ख्यकले बोल्ने भाषाहरू प्रदेश सरकारी कामकाजको भाषा घोषणा भएपछि अब थप समृद्धितर्फ अघि बढ्नेछन् । ती भाषाहरू बोल्ने समुदायको पहिचान सुनिश्चित हुनेछ । ती बोल्न जान्ने, पढ्ने, लेख्न जान्ने युवा पुस्ताहरूले अवसर पाउनेछन् । साहित्य स्रष्टा, सङ्गीत स्रष्टा, इतिहास अभिलेखनमा थप गाढापन छाउँदै जानेछ । जेनजी पुस्ताले बहुसङ्ख्यक रहेको आफ्ना मातृभाषाको प्रवर्द्धनमा दिलोज्यान दिनेछन् । ठीक विपरीत नेपालका अल्पसङ्ख्यक भाषाहरू दिनानुदिन विलयतर्फ जाँदैछन् । २०७३ सालमा भाषा आयोग गठन भएपछि मुलुकको भाषाहरूको अध्ययन, अनुसन्धान गरी अवस्थाको वर्गीकरण गरेको छ । त्यसमध्ये १० वटा लोपोन्मुख भाषाको संवर्द्धनमा काम गर्दैआएको आयोगले जनाएको छ । यसमा

इलामको लुङ्खिम, खोटाङको तिलुङ, सिन्धुलीको हायु, दोलखाको सुरेल, लमजुङको दुरा, गोरखा र धादिङको बराम (बालकुरा), दाङ र सुर्खेतको कुसुन्डा तथा राउते भाषा संरक्षण अभियान सञ्चालन भएको छ ।
बराम (बालकुरा) भाषा बोल्ने एक हजार ५३९ जना छन् । यो भाषा बचाउन अध्ययन अनुसन्धान भए पनि समुदायका प्रतिनिधिका अनुसार बरामको सामूहिकताका निम्ति आंशिक रूपमा भौतिक पूर्वाधार बनेको छ । तर मातृभाषामा पढाइलेखाइ गरेर जागिर नपाइने र सरकारी सेवामा प्रवेशमा सहयोग नपुग्ने भएकाले आकर्षण नरहेको बुझाइ रहेको छ । लोपोन्मुख लुङ्खिम राई भाषा बोल्ने ७०२ जना छन् । तर समाजमा लुङ्खिम राई भाषा बोल्न जान्ने दुई जना मात्र छन् । तीन वर्षदेखि समुदायमाभर हरेक वर्ष डेढमहिने भाषा प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ । सहभागीहरूले भाषा कक्षामा रहेसम्म अभ्यास गर्छन् भने घर फर्किएपछि व्यवहारमा उतार्न भने सहज मान्दैनन् । यसको मुख्य कारण भाषा रोजगारीसँग नजोडिनु हो । भाषा अर्थोपार्जनसँग नजोडिएकाले दैनिक जीवनमा लागू हुन सकेको छैन ।
कुसुन्डा भाषा बोल्ने जम्मा २३ जना छन् । थोरै जनसङ्ख्या भएको कुसुन्डालगायत समुदायप्रति राजनीतिक पार्टी र सरकारको दृष्टि नपुग्ने सम्बन्धित समुदायले अनुभूत गरेका छन् । स्थानीय सरकारसँग बजेट माग्न जाँदा किन चाहियो तपाईंलाई भाषा ? देश कहाँबाट कहाँ पुगिसक्यो । अरु जागिर खाने कुरा गर्नाँस् । भाषा सिकेर के हुन्छ ? के पाइन्छ ? के फाइदा छ ? कसले बुझ्छ तपाईंको भाषा ? भन्छन् । तर, भाषा हराएसँगै कुसुन्डाको पहिचान हराउने अवस्था छ ।
भाषाशास्त्रीको भनाइमा भाषा अभिलेखीकरणले मात्र बाँच्दैन । लोप भएर पछि खोज्न सजिलो हुनका लागि मात्र अभिलेखीकरण हो । लोपोन्मुख भाषाहरूको प्रयोगमा सम्बन्धित समुदायको संलग्नता अनिवार्य हुनुपर्छ । भाषा संरक्षण गर्न उनीहरू आफैँले प्रयोग गर्नुपर्छ । अभिलेखीकरण भन्नाले शब्द सङ्कलन, शब्दकोश निर्माण, व्याकरण निर्माण र प्रकाशन मात्र बुझ्ने गरिएको छ । यसको दायरा फराकिलो गरी श्रव्य, दृश्यसहित अभिलेखीकरण गर्नु अहिलेको आवश्यकता हो । यसलाई प्राथमिकता दिन जरुरी छ । तर समुदायमा भाषा सिकेर के हुन्छ ? हामीले के पाउँछौं ? भन्ने

प्रश्नले भाषा संरक्षणमा सहयोग पुर्याउँदैन । संविधानले भनेजस्तो मुलुकमा बोलिने सबै भाषा राष्ट्रभाषा हुन् भन्ने शब्दलाई राज्यले व्यवहारमा उतार्ने प्रयास गरेको छैन । कुनै पनि भाषा मुलुकको सम्पदा हो भने राज्यले त्यसैअनुसार नीति, कार्ययोजना, कार्यक्रम र बजेटको तर्जुमा गरेर सम्बन्धित मातृभाषी समुदायको शिरउभौनी गर्न जरुरी छ । सङ्घ, प्रदेशमात्र नभई दायित्व स्थानीय निकायको दायित्व दरिलो तुल्याउन जरुरी छ ।
भाषाविद्का अनुसार सैद्धान्तिक रूपमा एक लाखभन्दा कम वक्ता रहेका सबै भाषा लोपोन्मुख भाषा हुन् । लाखभन्दा बढी वक्ता रहेको भाषा सुरक्षित भाषा मानिन्छ । एक लाखभन्दा बढी वक्ता रहेका भाषा २० वटा मात्र छन् । त्यसमा नेपाली, मैथिली, भोजपुरी, थारू, तामाङ, नेवा: (नेपाल), बज्जिका, मगर ढुट, डोटेली, उर्दू, अवधी, याक्थुङ (लिम्बू), गुरुङ, बैतडेली, अछामी, बान्तावा, राजवंशी, शेर्पा, मगही, खस पर्दछन् । व्याकरण र शब्दकोशले मात्र भाषा बाँच्दैन । लोपोन्मुख जातिका भाषा बचाउन सकिने उपाय अपनाएनौं भने भोलि तिनको अस्तित्व मेटिने खतरा छ । तसर्थ, भाषा वक्ताहरू एकै ठाउँ बसोबास गर्नुपर्छ भन्ने छैन । जहाँ रहे पनि 'डिजिटल' प्रयोगबाट भाषा संरक्षणका लागि पहल गर्न सकिन्छ ।
भाषा र संस्कृतिसम्बन्धी काम गर्ने दर्जनौं निकाय छन् । वार्षिक अबौं खर्च गर्छन् । तर त्यो बजेटको कुनै परिणाम देखिँदैन । भाषा, साहित्य, संस्कृतिका विषयसँग सम्बन्धित निकायहरूमा सङ्घीय शिक्षा मन्त्रालय, संस्कृति मन्त्रालय, भाषा आयोग, आदिवासी जनजाति आयोग, थारू आयोग, मधेशी आयोग, समावेशी आयोग, आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान, नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान, प्रदेश मन्त्रालयहरू, स्थानीय निकायहरू, स्थानीय निकायअन्तर्गतका प्रज्ञा-प्रतिष्ठानहरू छन् । औपचारिक पठनपाठनमा पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले उत्पादन गरेको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक पठनपाठन हुने साधारण धारका विद्यालयहरू, गुरुकुलीय संस्कृत पाठशालाहरू, बौद्ध गुम्बा शिक्षा, मदरसा शिक्षालयहरू छन् । त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालयलगायत दर्जनभन्दा बढी विश्वविद्यालयहरू छन् । तर ती निकायहरूले अल्पसङ्ख्यक, लोपोन्मुख समुदायका मातृभाषाबारे ठोस काम गर्न सकिरहेका छैनन् ।

यसैगरी, संयुक्त राष्ट्रसङ्घले सन् २०२२-२०३२ लाई अन्तरराष्ट्रिय आदिवासी भाषा दशक घोषणा गरेको छ । नेपाल पक्ष राष्ट्र भएकाले त्यसबारे तालुकदार सङ्घीय मन्त्रालयले कार्ययोजना बनाएको हुनुपर्छ । तर प्रदेश र स्थानीय तहमा त्यसको कुनै कार्यक्रम पुगेको छैन । समुदायमा त्यससम्बन्धी कुनै कार्यक्रम लागू भएको छैन । भाषाशास्त्री भन्दैआएका छन्, भाषासँगै संस्कृति जोडिने भएकाले भाषा नरहे हामी नेपाली रहँदैनौं । एउटा भाषा मर्दा अर्को भाषामा प्रभाव पर्छ । संविधानमा भएको मीठो घुमाउरो भाषाले मात्र काम गर्दैन । सङ्घीय भाषा नीति आवश्यक छ । हरेक पालिकाले जाति भाषिक सर्वेक्षण गर्न जरुरी छ । त्यसको जनघनत्वअनुसार लगानी गर्न आवश्यक छ ।
मुलुक सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र बनेको दुई दशक हुन लागेको छ । नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ र त्यसपछि जारी नेपालको संविधान (२०७२)ले मुलुकमा बोलिने सबै मातृभाषा राष्ट्रभाषाको सङ्ज्ञा दिएको छ । भाषा आयोग गठनपछि आयोगले भाषा ऐनको मस्यौदा सरकारलाई बुझाएको धेरै भएको छ । तर अहिलेसम्म सङ्घीय भाषा ऐन जारी भएका छैन । सङ्घीय भाषा ऐन जारी हुनसके त्यसले सङ्घीयतालाई सम्बोधन गर्न सक्छ । प्रादेशिक भाषा ऐनले मात्र मुलुकको भाषाहरू संरक्षणमा तागत पुग्न सक्दैन । तसर्थ, सङ्घीय भाषा ऐन पहिलो आवश्यकता हो । हरेक प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले मातृभाषी समुदायहरूलाई भाषाको महत्त्व बुझाउने नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न जरुरी छ । यसैगरी, मातृभाषा बोल्ने समुदायको जीविकोपार्जन क्रम लेखपढ कार्यलाई रोगजारीसँग जोडिनुपर्छ । भाषा, साहित्य, संस्कृतिमा जीवन अर्पण गर्दै आएकाहरूको उचित लेखाजोखा हुनुपर्छ । (लेखक गणेश राई पत्रकार तथा मातृभाषा अभियन्ता हुन्)

जसपा नेपालद्वारा ...

गरेको कारणले अर्थमन्त्रीको राजीनामाको माग गर्दै आफूहरूले सदन बहिष्कार गरेको पूर्व मुख्यमन्त्री यादवले बताए । जसपाले सदन बहिष्कार गरे पनि प्रदेश सभाको बैठक भने जारी रहेको छ ।
जारी बैठकमा अर्थमन्त्री यादवले विनियोजन विधेयक छलफलका लागि सदनमा पेस गरेका छन् । त्यसमाथि अहिले बैठकमा छलफल चलिरहेको छ ।

विश्व समाचार

भारतमा आँप बोकेको लरी पल्टिँदा नौ जनाको मृत्यु, ११ घाइते

नयाँदिल्ली, ३० असार (रासस/सिन्हवा) ।
दक्षिणी भारतीय राज्य आन्ध्र प्रदेशमा आँप बोकेको लरी पल्टिँदा कम्तीमा नौ जनाको मृत्यु हुनुका साथै अन्य ११ जना घाइते भएको प्रहरीले सोमबार जनाएको छ ।
आन्ध्र प्रदेशको राजधानी अमरावतीबाट करिब ३८७ किलोमिटर दक्षिणपश्चिममा रहेको अन्नामया जिल्लाको पुल्लमपेटा क्षेत्रमा आइतबार राति दुर्घटना भएको हो ।
“करिब ४० टन आँप तथा २० जना कामदारहरू लोडको माथि बसेको लरीले नियन्त्रण गुमाइ दुर्घटना भएको एक प्रहरी अधिकारीले बताएका छन् । प्रहरीले लरी पल्टिएपछि आँपका टोकराहरू मजदुरहरू माथि परेका कारण केहीको निधन भएको र केही कामदार घाइते भएको जनाएको छ ।
दुर्घटनापछि स्थानीय र आपतकालीन कर्मचारीले घाइतेहरूलाई उद्धारका गरी अस्पताल पुर्‍याएको जनाएका छन् ।
प्रहरीले ओभरलोडिङका कारण दुर्घटना भएको जनाएको छ भने दुर्घटनाबाट बाँचेका चालकले विपरीत दिशाबाट आउँदै गरेको कारमा ठोक्किनबाट बच्ने प्रयास गर्दा लरीले नियन्त्रण गुमाएको बताएका छन् ।

गाजामा भएको इजरायली आक्रमणमा ४३ जनाको मृत्यु, शान्ति वार्ता स्थगित

गाजा, ३० असार (रासस/एएफपी) ।
गाजाको पानी वितरण केन्द्रमा भएको इजरायली हवाई आक्रमणमा केही वक्तासहित ४० जनाभन्दा बढी प्यालेस्टिनीको ज्यान गएको गाजाको नागरिक सुरक्षा निकायले जनाएको छ । उक्त निकायका अनुसार इजरायल र हमासबीचको युद्धविरामको लागि वार्ता हाललाई रोकिएको छ ।
इजरायल र प्यालेस्टिनी लडाकु समूहका प्रतिनिधिमण्डलहरूले गाजा पट्टीमा २१ महिनादेखि चलेको युद्ध रोक्ने युद्धविराममा सहमतिका लागि एक हप्तादेखि वार्ता जारी राखेका थिए ।
नागरिक सुरक्षा निकायका प्रवक्ता महमुद बासलले पानी वितरण केन्द्रमा भएको ड्रोन आक्रमणमा १० जना पीडितमध्ये आठ जना बालबालिका रहेको उल्लेख गर्नुभएको छ ।
इजरायली सेनाले मध्य गाजाको नुसिरात शरणार्थी शिविरमा एक आतङ्कारीलाई लक्षित गरी आक्रमण गर्दा ‘प्राविधिक त्रुटि’ भएको जनाउँदै ‘हतियार लक्ष्यबाट दर्जनौं मिटर टाढा खसेको’ बताएको छ ।
वासिङ्टन इजरायलको शीर्ष सहयोगी हो भन्दै राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पले युद्धविरामका लागि दबाव दिइरहेको र आफू सम्झौताको लागि आशावादी रहेको बताउनुभएको छ ।
इजरायली नागरिक सुरक्षा निकायका प्रवक्ता बासलले भने युद्ध अन्त्यको तत्काल कुनै सङ्केत नभएको र आइतबार प्यालेस्टिनी क्षेत्रभरि भएको आक्रमणमा गाजा सहरमा ११ जनासहित कम्तीमा ४३ जनाको मृत्यु भएको बताउनुभएको छ ।
हाल गाजाभरीसैन्य कारवाही तीव्र पारेको इजरायली सेनाले विगत २४ घण्टामा वायुसेनाले ‘१५० भन्दा बढी आतङ्कारी लक्ष्यहरूमा आक्रमण गरेको’ बताएको छ । गाजाको स्वास्थ्य मन्त्रालयले अधिकांश नागरिकसहित कम्तीमा ५८ हजार २६ जना प्यालेस्टिनीहरू इजरायलको जवाबी अभियानमा मारिएको जनाएको छ ।
संयुक्त राष्ट्र सङ्घका निकायहरूले शनिवार इन्धनको अभाव ‘गम्भीर स्तरमा’ पुगेको र गाजाको २० लाखभन्दा बढी मानिसहरूको अवस्था थप बिग्रने खतरा रहेको चेतावनी दिएका छन् । इजरायल र हमासले एकअर्कालाई सम्झौता रोक्न खोजेको आरोप लगाएपछि शनिवार कतारको राजधानी दोहामा ६० दिने युद्धविराम र बन्धक मुक्तिका लागि वार्ता स्थगित भएको थियो ।
गतिरोधको बावजुद, अमेरिकी राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पले भन्नुभयो “आशा छ, हामी अर्को हप्तामा यसलाई सुधार्ने छौं ।” हमासले गाजाबाट इजरायली सेना पूर्ण रूपमा फिर्ता लिन चाहन्छ, तर वार्ताको जानकारी भएको प्यालेस्टिनी स्रोतले इजरायलले ४० प्रतिशतभन्दा बढी क्षेत्रमा सेना राख्ने योजना प्रस्तुत गरेको बताएको छ ।

इन्डोनेसियाको पूर्वी तटमा ६.७ म्याग्निच्युडको भूकम्प

जकार्ता, ३० असार (रासस/एएफपी) ।
पूर्वी इन्डोनेसियामा सोमबार ६.७ म्याग्निच्युडको भूकम्प गएको तर सुनामीको खतरा नभएको अमेरिकी भूगर्भीय सर्वेक्षण (युएसजिएस) ले बताएको छ । भूकम्प पश्चिमी इन्डोनेसियाको समय (०५:४९ जिएमटी) दिउँसो १२:४९ बजे आएको थियो र यसको केन्द्र पूर्वी मालुकु प्रान्तको टुअल सहरबाट करिब एक सय ७७ किलोमिटर पश्चिममा ६६ किलोमिटर (४० माइल) गहिराइमा रहेको युएसजिएसले जनाएको छ ।
प्यासिफिक सुनामी वार्निङ सेन्टरले सुनामीको कुनै खतरा नभएको र इन्डोनेसियाको जियोफिजिक्स एजेन्सीले सामाजिक सञ्जाल पोस्टमा भूकम्पले ‘सुनामी निम्त्याउने सम्भावना नभएको’ बताएको छ । तत्काल कुनै क्षति वा हताहतको खबर आएको छैन ।
यो विशाल द्वीपसमूह राष्ट्रले प्रशान्त ‘रिड अफ फायर’ मा आफ्नो स्थितिको कारणले गर्दा बारम्बार भूकम्पको अनुभव गर्छ । रिड अफ फायर तीव्र भूकम्पीय गतिविधिको एक चाप हो जहाँ टेक्टोनिक प्लेटहरू टकराइरहन्छन् । यो जापानदेखि दक्षिणपूर्व एसिया हुँदै प्रशान्त बेसिनसम्म फैलिएको छ ।
जनवरी २०२१ मा सुलावेसीमा आएको ६.२ म्याग्निच्युडको भूकम्पले एक सयभन्दा बढीको ज्यान लिएको थियो भने हजारौं घरवारीविहीन भएका थिए । सन् २०१८ मा सुलावेसीको पालुमा ७.५ म्याग्निच्युडको भूकम्प र त्यसपछिको सुनामीले दुई हजार दुई सयभन्दा बढीको ज्यान लिएको थियो । सन् २००४ मा इन्डोनेसियाको आचे प्रान्तमा ९.१ म्याग्निच्युडको भूकम्प आएपछि एक लाख ७० हजारभन्दा बढीको ज्यान गएको थियो ।

राजदेवी रोयल्स र तिरहुत टाइगर्स सेमिफाइनलमा प्रवेश



दैनिक समाचारदाता
राजविराज, ३० असार ।
राजविराजमा संचालित ७औं सिजनको सप्तरी प्राइड लिग चरणको खेलबाट राजदेवी रोयल्स र तिरहुत टाइगर्स सेमिफाइनलमा प्रवेश गरेको छ ।

सोमबार सम्पन्न खेलमा समुह 'ए' बाट राजविराज राजदेवी रोयल्स र समुह 'बि' बाट डिफेन्डिङ च्याम्पियन समेत रहेको तिरहुत टाइगर्स सेमीफाइनल प्रवेश गरेका हुन् ।

राजविराज राजदेवी रोयल्स र राजगढ वारियर्स बीचको पहिलो खेल वर्षाका कारण नतिजाविहीन रहँदा दोश्रो खेलमा तिरहुत टाइगर्सले रुपनी राइडर्सलाई पराजित गरेको छ । नतिजा नआउदा राजविराज राजदेवी रोयल्स र राजगढ वारियर्सले १/१ अंक बाँडेका हुन् ।

पवि स्कूल मैदानमा टस हारेर ब्याटिंग गरेको राजविराज राजदेवी रोयलले १४.१ ओभरमा ४ विकेट गुमाएर १५० रन बनाएको थियो । त्यसपछि लगातार वर्षा हुँदा खेल नतिजाविहीन टुगिएको हो ।

राजविराज राजदेवी रोयल्सको लागि ओपनर रोहन विकले सर्वाधिक ५१ रन बनाए जुन क्रममा उनले आक्रामक ब्याटिंग गर्दै २४ बलमा ४ चौका र ४ छक्का प्रहार गरे। बसन्त यादवले अविजित २८, दिवान पुनले २०, अभिषेक तिवारीले अविजित १५ तथा प्रविन यादवले १४ रन बनाए । राजगढ वारियर्सको

बलिगमा रोशन यादवले सर्वाधिक ३ विकेट लिएका थिए जुन क्रममा उनले ३ ओभरमा २९ रन खर्चिए । बिकी पासवानले १ विकेट लिए ।

सोमबारको दोश्रो खेलमा तिरहुत टाइगर्सले रुपनी राइडर्सलाई १० विकेटले पराजित गर्यो ।

वर्षाका कारण १२ ओभरमा घटाइएको खेलमा टस जितेर ब्याटिंग गरेको रुपनी राइडर्सले ९.४ ओभरमा ५८ रन मात्र बनाउन सकेको थियो । ५९ रनको सामान्य लक्ष्य तिरहुत टाइगर्सले विकेट नगुमाई भेटायो ।

टाइगर्सका ओपनर अविनाश कर्णले अविजित ३९ रन बनाए जुन क्रममा उनले २३ बलमा ५ चौका र २ छक्का प्रहार गरे। अर्का ओपनर भोला शाह ११ रनमा अविजित रहेतयस् ।

यस अघि पहिलो इनिंग्समा तिरहुत टाइगर्सका बलर चित्र बहादुर बिस्ट एकलैले ५ विकेट लिंदै राइडर्सलाई सस्तोमै समेट्न अहम भूमिका निभाए ।

प्लेयर अफ द म्याच बिस्टले ३ ओभरमा १२ रन खर्चेर माथिल्लो क्रम ध्वस्त पारे । यस्तै अजय यादवले ३ विकेट लिए जुन क्रममा २.४ ओभरमा १० रन खर्चिए । अनिल यादवले १ विकेट लिए ।

राइडर्सको ब्याटिंगमा बिकी चौधरीले १५ तथा विशाल पटेलले १० रन बनाउनु बाहेक अन्य ब्याटरले दोहोरो अंकमा रन

बनाउन सकेनन् ।

उक्त अवसरमा प्लेयर अफ दि म्याच चित्र बहादुर बिष्ट तथा गेम चेन्जर अजय यादवलाई राजविराज नगरपालिका वडा ६ का वडा अध्यक्ष शशी चौधरी र नगर कार्यपालिका सदस्य सोनी रजकले कप, नगद पुरस्कार प्रदान गरेका थिए ।

सोमबारको खेल पछि अंकतालिकाको समुह 'ए' मा ३ खेलमा ५ अंकसहित राजविराज राजदेवी रोयल शिर्ष स्थानमा छ जसले सेमीफाइनलमा स्थान समत पक्का गरेको छ। समुह 'ए' को दोश्रो स्थानमा ३ खेलमा ३ अंक सहित राजगढ वारियर्स छ ।

समान २ खेल खेलेको कन्चनरुप राइनोज र हनुमाननगर हिरोज क्रमशः २ र ० अंक सहित तेश्रो र चौथो स्थानमा छ । हनुमान नगरको दोश्रो चरण पुग्ने सम्भावना समाप्त हुँदा राइनोजले भने अन्तिम खेलमा जित दर्ता गरे अर्को चरण पुग्नेछ ।

यस्तै समुह 'बि' अन्तर्गत तिरहुत टाइगर्स ३ खेलमा ६ अंक सहित समुहको शिर्ष स्थानमा रहेर सेमीफाइनलमा स्थान पक्का गरेको छ । रुपनी राइडर्स भने तिन वटै खेलमा पराजित हुँदै पहिलो चरणबाट बाहिर भएको छ ।

रोयल च्यालेन्जर्स बाहीरी वीरपुर र खडक वारियर्सको समान २ अंक छ । वीरपुर र वारियर्स बीच भोलि हुने खेलमा विजयी हुने टिम सेमीफाइनल प्रवेश गर्नेछ ।

सरकारको ध्यानाकर्षण गराउनुभयो । सांसद अनिता देवीले सिँचाइको पर्याप्त सुविधा नहुँदा तराई/मधेसका क्षेत्रमा धान रोपाई हुन नसकेकाले सो क्षेत्रलाई सुख्खा क्षेत्र घोषणा गरी किसानलाई उचित राहतको व्यवस्था गर्न माग गर्नुभयो । सांसद उर्मिला माझीले तराई/मधेसका

मधेस प्रदेशमा हालसम्म ३५ प्रतिशत धान रोपाईँ

दैनिक समाचारदाता

जनकपुरधाम, ३० असार ।
आकाशेपानीको अभावमा मधेस प्रदेशमा असारको अन्तिम हप्तासम्म अर्थात् हालसम्म ३५ प्रतिशत मात्र धान रोपाईँ भएको छ ।

मधेस प्रदेश कृषि विकास निर्देशनालयले लामो समयदेखि पानी नपरेकाले भूमिगत सिँचाइको माध्यमबाट किसानले धान रोपाईँ गरिरहेको जनाएको छ ।

खोला, नदी तथा नहरहरूमा पानीको सतह कम भएकाले सिँचाइ हुन नसक्दा

डिपट्युबेल, स्यालोटीयुबेल तथा बोरिङको पानीबाट धान रोपाईँ भइरहेको हो । हालसम्म ८० प्रतिशतभन्दा बढी धान रोपाईँ भइसक्नुपर्नेमा यसपटक पानी अभावले ३५ प्रतिशत मात्र रोपाईँ भएको निर्देशनालयका वागवानी अधिकृत प्रदीप यादवले बताए । मधेस प्रदेशमा तीन लाख ७२ हजार ५४५ हेक्टर जमिनमा धानखेती हुँदै आएकोमा हालसम्म एक लाख २७ हजार हेक्टरमा रोपाईँ भएको उहाँले जानकारी दिए ।

हालसम्म पर्सामा ७५

प्रतिशत, बारामा ४१ प्रतिशत, रौतहटमा ४५, महोत्तरीमा १९, धनुषामा २६, सिरहामा ३०, सप्तरीमा १७ प्रतिशत मात्र धान रोपाईँ भएको छ ।

मधेस प्रदेशमा पाँच लाख ४२ हजार पाँच सय ८० हेक्टर खेतीयोग्य जमिन रहेको छ, जसमध्ये तीन लाख ७२ हजार ६४५ हेक्टर जमिनमा धानखेती हुँदै आएको निर्देशनालयले जनाएको छ । विभिन्न नदी, नाला तथा खोलाको पानीबाट ३० प्रतिशत मात्र खेती सिँचाइ हुँदै आएको जनाइएको छ ।

आठ लाख १६ हजार ४०५ हेक्टरमा रोपाईँ सम्पन्न

काठमाडौँ, ३० असार (रासस) । देशभर हालसम्म करिब ५९ प्रतिशत धान रोपाईँ भएको छ ।

कृषि विकास मन्त्रालयका अनुसार यही असार २९ गतेसम्म आठ लाख १६ हजार ४०५ हेक्टर जमिनमा रोपाईँ भएको हो । गत वर्षको तुलनामा भण्डै ८ प्रतिशतले रोपाईँमा कमी आएको हो ।

प्रतिशतका हिसाबले सबैभन्दा बढी सुदूरपश्चिम प्रदेशमा करिब एक लाख ६४ हजार हेक्टरमा रोपाईँ भएको छ । उक्त प्रदेशमा ९३ प्रतिशत रोपाईँ भएको जनाइएको छ ।

कर्णाली प्रदेशमा ६४ हजार हेक्टरमा रोपाईँ सकिएको छ । यहाँ ८३ प्रतिशत रोपाईँ भएको छ । लुम्बिनी प्रदेशमा दुई लाख २३ हजार हेक्टरमा रोपाईँ सम्पन्न भएको छ भने प्रतिशतका हिसाबले ७३

प्रतिशत रोपाईँ भएको हो ।

गत वर्ष सोही अवधिमा करिब ६७ प्रतिशत धान रोपाईँ भएको थियो । मन्त्रालयले आइतबारसम्म सङ्कलन गरेको तथ्याङ्कअनुसार देशका केही भागमा रोपाईँ जारी छ ।

आगामी साउनको अन्तिम सातासम्म ९८ प्रतिशत रोपाईँ हुने अनुमान गरिएको छ ।

कृषि तथा पशुपक्षी विकास मन्त्रालयका सूचना अधिकारी महानन्द जोशीका अनुसार धान उत्पादन तथा क्षेत्रफलका हिसाबले तराई क्षेत्र राम्रो मानिन्छ । त्यस क्षेत्रबाट धानको उत्पादकत्वसमेतमा वृद्धि भई कूल उत्पादनको ७० प्रतिशत योगदान छ । पहाडी क्षेत्रमा ३० प्रतिशत उत्पादन हुने गरेको छ ।

गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ५७ लाख २४ हजार २३४ मेट्रिकटन धान

उत्पादन भएको थियो ।

मौसमको प्रतिकूलता, दैवी प्रकोप, अतिवृष्टि तथा अनावृष्टिले रोपाईँमा नकारात्मक प्रभाव परी कतिपय क्षेत्रमा ढिलो रोपाईँ हुने गरेको छ ।

मुलुकमा करिब १४ लाख हेक्टर जमिनमा रोपाईँ हुने गर्दछ । पछिल्लोपटक विकास भएका ज्ञान, सीप, प्रविधि तथा उन्नत जातका बीउविजनको विकासका कारण उत्पादन वृद्धि हुने अनुमान छ ।

धान उत्पादनमा करिब १० प्रतिशतले घटबढ भएमा मुलुकको कूल गार्हस्थ्य उत्पादनमा एक प्रतिशतले घटबढ हुने जनाइएको छ । यसवर्ष स्वदेशमा उत्पादन हुने अनुमान गरिएको ६० लाख मेट्रिकटन धानबाट करिब ३५ लाख मेट्रिकटन खानयोग्य चामल बन्ने मन्त्रालयको भनाइ छ ।

मधेस प्रदेशमा मिर्गौला उपचार केन्द्र स्थापना गरिने

पर्सा, ३० असार (रासस) ।

स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्यामन्त्री प्रदीप पौडेलले मधेस प्रदेशमा विशिष्टकृत सेवासहितको मिर्गौला उपचार केन्द्र स्थापना गरिने बताउनुभएको छ ।

नारायणी अस्पतालमा जडान भएका स्तन क्यान्सर जाँच गर्ने (म्यामोग्राम) र निःसन्तान उपचारका लागि सेवा विस्तार भएको 'आइयुआई युनिट'को आइतबार यहाँ

शुभारम्भ गर्दै मन्त्री पौडेलले मधेस प्रदेशमा मिर्गौला रोगीको 'डाइलाइसिस' गर्नेको सङ्ख्या अत्यधिक रहेकाले विशिष्टकृत उपचार केन्द्रको आवश्यकता औल्याउनुभयो ।

“आगामी आर्थिक वर्षको बजेटमा मधेस प्रदेशमा विशिष्टकृत सेवासहितको मिर्गौलाको उपचार केन्द्र बनाउन बजेट समावेश गरेका छौं,” उहाँले भन्नुभयो, “अस्पताल कहाँ स्थापना गर्ने भन्ने विषयमा टुङ्गो लागिस्केको छैन । त्यसका लागि गृहकार्य भइरहेको छ । रौतहट, सप्तरी वा अन्य कुनै जिल्लामा हुन सक्छ ।”

मन्त्री पौडेलले सरकारले हाल १३ हजारभन्दा धेरै मिर्गौलारोगीको डाइलाइसिस गर्दै आइरहेको जानकारी दिनुभयो । “अहिले मिर्गौला रोगीको विरामी भयावहजस्तै भइरहेको छ । आठ हजारभन्दा धेरै त वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका नेपालीमा देखिएको छ,” उहाँले भन्नुभयो, “तीमध्ये चार हजारभन्दा धेरै मधेस

प्रदेशका जनताले मिर्गौलाको डाइलाइसिस गर्दै आइरहेकाले मधेस प्रदेशमा मिर्गौलाको उपचार गर्ने विशिष्टकृत अस्पताल स्थापना गर्न लागेका हौं ।”

मन्त्री पौडेलले नारायणी अस्पतालमा छिट्टै 'क्याथल्याब' सञ्चालन गर्नुपर्ने बताउनुभयो । उहाँले नारायणी अस्पताललाई एउटा मन्त्री वा मेडिकल सुपरीटेन्डेन्टले मात्रै राम्रो गराउन नसक्ने भएकाले यहाँका राजनीतिक दल समाजसेवी, सबै तह र तर्फका व्यक्तित्वको हातमालोले मात्रै व्यवस्थित गराउन सकिने उल्लेख गर्नुभयो । अस्पतालका मेडिकल सुपरीटेन्डेन्ट डा चुमनलाल दासले अस्पतालले पछिल्लो समय विभिन्न उपचार थप गर्दै आइरहेको जानकारी दिनुभयो ।

“आजदेखि हामीले निःशुल्क रूपमा आइयुआई युनिटको शुभारम्भ गरेका छौं,” उहाँले भन्नुभयो, “यसले ठूलो सहयोग गर्ने अपेक्षा गरेका छौं ।”

तराई/मधेसमा खानेपानी र सिँचाई समस्या हल गर्न सरकारको ध्यानाकर्षण

काठमाडौँ, ३० असार (रासस) । प्रतिनिधिसभाको सोमबारको बैठकको शून्य समयमा सांसदहरूले तराई/मधेसका क्षेत्रमा बढ्दो खानेपानी र सिँचाइको समस्या समाधान गर्न सरकारको ध्यानाकर्षण गराउनुभएको छ । उहाँहरूले चुरे संरक्षण, तराई/मधेसमा पानी

पुनःभरणको योजना बनाउन तथा किसानलाई मलबिउ उपलब्ध गराउन तथा प्राकृतिक विपत्तिबाट नागरिकको जीउधनको रक्षा गर्न माग गर्नुभयो ।

सांसद जुलीकुमारी महासेठले मधेस प्रदेशमा पानीको अभाव अन्त्य गर्न विशेष योजना बनाउन

सरकारको ध्यानाकर्षण गराउनुभयो । सांसद अनिता देवीले सिँचाइको पर्याप्त सुविधा नहुँदा तराई/मधेसका क्षेत्रमा धान रोपाई हुन नसकेकाले सो क्षेत्रलाई सुख्खा क्षेत्र घोषणा गरी किसानलाई उचित राहतको व्यवस्था गर्न माग गर्नुभयो । सांसद उर्मिला माझीले तराई/मधेसका

क्षेत्रमा देखिएको खानेपानीको समस्या समाधान गर्न सरकारको ध्यानाकर्षण गराउनुभयो । सांसद कालुराम राईले चुरे संरक्षण गरेर मात्रै पहाड र तराई क्षेत्रमा भू-क्षय नियन्त्रण र पानीको अभाव अन्त्य गर्न सकिने जनाउँदै पानीको पुनःभरण योजना बनाउन आग्रह गर्नुभयो ।